

Մ Ա Ս Ե Ա Յ Ա Ղ Ա Ի Ն Ի

Ա Ի Ե Տ Ա Բ Ե Ր Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Յ Յ

Հ Ա Յ Կ Ա Ջ Ե Ա Ն Թ Ա Ն Գ Ա Ր Ա Ն

ՕՐ Հ Ն Ե Ա Ն ՈՐ Ս Ի Բ Ե Ն Ը Ջ Հ Ի Գ Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

Ա.Ռ.Յ. ՓՐԱՏԻ

« Ամենայն զարդը նորա զերծա-
ի նմանէ. փոխանակ ազատութեանն մատ-
նեցաւ ի ստրկութիւն : » (Ա. Մակ. Բ, 11.)

Եւ ասէին. Ըզնայրենեացդ ասա մեզ բան, ովքերդդ .
Հայաստանեայց եմք սիրող :
— Օրհնենայ էք դուք ասպրնշականք իմ պատուական.
Օրհնեայ որ սիրեն ըզնեզ Հայաստան :
Եւ հեծեցի, եւ զընային արտասուք .
Եւ ասէին. Ձիքերդդին այսբան սուգ :

Ա.

Ձիքերդդին այսբան սուգ...
Թողէք. յորդին Հայկայ են դիւր արտասուք...

BÉNIS SOIENT CEUX QUI AIMENT LA PAUVRE ARMÉNIE!

A M. J. PRATI.

« Toute sa magnificence lui a été enlevée ;
elle était libre, elle est devenue esclave. »
(I, Mach. II, 41.)

Et ils me disaient : « Poète, parle-nous de ta patrie ;
Nous aussi nous aimons l'Arménie. »
— Soyez bénis, mes hôtes vénérés ;
Bénis soient ceux qui aiment la pauvre Arménie !
Et j'ai soupiré, et mes pleurs ont coulé ;
Et ils disaient entre eux : Pourquoi ce grand deuil du poète ?

Ա.

Vous demandez : Pourquoi ce grand deuil de poète ?
Ah ! laissez ! les pleurs sont la seule consolation de
l'enfant de l'Arménie ;

Թող լայնեն աչք որ երբեք ոչ անձկայրեաց
Ողջունեցին ըզվե՞ն բարձունս հայրենեաց.
Լացցեն որ ոչ ըզկենսախառն հող ծանեան

Ուր կեցին հարքս, երկիր պագին, և անկան.

Ոյր ոչ յայն օղ՝ արտոբերուն իղձ և ուխտ՝
Սիրտ մեծամեծըս բաբախեաց սիրտ պանդուխտ.

Եւ ոչ շքրթունք կարօտակեզ հովացան

Ի կենսաբուխ ջուրց և յաղբերց Հայաստան :
Ո՞ն ջուրք անոյշ որ ըզդրախտին հին զափունս

Ծանեայր և գոահս և զբրգեցերն ըզծաղկունս.
Ջուրք եղեմայ, մեր զի վիժակք բաղցրութեան
Անդեն յաղի աչաց աղբիւր դառնացան.

Ձի պաղպաջուն պըղտորեցաւ մեր բիւրեղ
Խառնեալ ի հարց մեր արտասուս յորդագեղ.
Ոչ ևս զերկնից մեր կապոյտ տայր դուք ըզվայլ,
Ոչ ևս ծաղկունս աղինասերմ փըրբեցեալ.

Եւ խոխոջից ոչ ևս ծանօթ խառնի մայն,
Այլ օտարաց ոյց ոչ առ մեօթ էր որբան...

Իսկ մեր տըխուր սըրտատոջոր հառաչանք՝
Բնաւ այլուր՝ ուրջ յեմակայ ունին արձագանգ...
Բայց դուք օրհնեալ սապընջականք իմ պատուական.
Օրհնեալ որ սիրեն ըզհեզ Հայաստան :

Հեզ Հայաստան. ո՞ն գրոյղ զարդի տեսեալ զօր
Ջանցեալն ի միտ առնուցու բախտ քո հըգօր.
Ո՞ր յանկելոյղ՝ քե էր երբեք բարձրաձեմ

Գլուխ տանէիր հանգոյն լերին քո վըսեմ.
Իբր արշալոյս փոքրկածին յառաւօտ
Եւ ճակատուղ սանեցաւ փայլ անաղօտ.
Ո՞չ ևս էս դու. և փառք բոյին մեծ և կեանք
Արդ յիշատակք են լոկ անշունջ անկենդանք.
Արդ ուղեւորն առ քեւ անցեալ զընալով
Մեծ է քե քեզ տացե ակնարկ մի զըրով.
Մեծ յոյժ քե զբայսն հաշուե կասել արժանի
Յերկիր ուր փառք հանգեան ընդ դարս այնբանի.

Եւ ոչ զիսե քե յոր հային արհամարհ՝
Դա լաւութեանց և բաջութեան էր աշխարհ.

Laissez pleurer ces yeux dont les regards avides
N'ont jamais salué les hauteurs aériennes de la patrie ;
Laissez-moi pleurer de n'avoir jamais connu cette terre
de vie

Où mes aïeux ont vécu, où ils ont adoré, où ils sont
tombés ;

Cette terre, objet des désirs et des vœux de l'exilé,
Dont l'air pur n'a jamais fait palpiter son cœur, son
cœur de pèlerin ;

Laissez-le pleurer de n'avoir jamais rafraîchi ses lèvres
desséchées

Aux fontaines vivifiantes de l'Arménie.

O doux ruisseaux qui avez connu les anciens contours
du Paradis

Et ses sentiers ! qui en avez caressé les fleurs ;

Ondes claires de l'Éden, pourquoi vos sources si douces
Sont-elles sitôt devenues amères de l'amère source de
nos yeux ?

Pourquoi votre pur cristal s'est-il sitôt terni,

Mêlé aux pleurs abondantes de nos pères ?

Vous ne réfléchissez plus la beauté de nos yeux d'azur ;

Vous ne produisez plus ces fleurs issues des bocages
d'Éden,

A vos échos ne se mêle plus une voix connue,

Mais la voix de l'étranger dont le bercéau ne fût pas
sur vos doux rivages.

Et nos sanglots, partout entendus, tristes et brûlants,

Ne retentissent jamais dans vos vallées.

Mais vous soyez bénis, ô mes hôtes vénérés !

Bénis soient ceux qui aiment la pauvre Arménie.

Pauvre Arménie ! qui donc en voyant ton présent

Pourrait concevoir la splendeur de ta fortune passée ?

Aujourd'hui tombée, qui croirait que tu as porté la tête
bien haut !

Aussi haut que ton mont sublime ?

Comme s'éclipse l'aurore dans une matinée orageuse,

Ainsi s'éclipsa l'éclat éblouissant de ton front.

Tu n'es plus ; et ta grande gloire et tes jours de triomphe

Ne sont plus que des souvenirs sans vie.

C'est beaucoup si, passant près de toi,

Le voyageur te jette un regard de pitié ;

C'est beaucoup qu'il te croie digne d'arrêter ses pas ;

Toi, dont pendant tant de siècles le sol a servi de séjour
à la gloire ;

Il ne sait pas que cette terre qu'il regarde avec mépris
Fut une terre de vaillance et de vertus ;

Եւ թէ փոշին գոտիւքն ի դէզ սիգապանն՝

Աճիւն է դա երկրադրոյորդ դիւցազանց,
Որ զգանոյիւք փըշրեալ ազգաց հիւսիսին
ՋՀայաստանեայց յաստեղս ըզգան վերառիւն.
Անդուստ արքայք քոյին՝ իշխանք աշխարհաց,

Արեւելից տային ըզճայն պատգամաց.

Անուն քո ան լոտիս, էր յոյս դաշնակցին,
Եւ նիւք վըսեմ էրգոց ի բնար քերթողին.
Արդ գայն՝ օտարն հընչէ ի նենգն անպատկառ,

Եւ բնարն՝ իսեաւ քող նեծեծէ գայն յաշխարհ...

Բայց դուք օրհնեալ ասպընջականք իմ պատուական.
Օրհնեալ որ սիրեն ըզհէզ Հայաստան :

Ձերկիր՝ յարփույն զըրգեալ ի շողս անդրանիկ,
Ուր բընուքիւն ցանգ նոր էւ ցանգ գեղեցիկ,
Մանուկ կարծէք գայն անյարիք գերեզման.
Ո՞չ դա կենաց տըւաւ երկիցս որորան.

Ձերկիր ուր բախտն ապաւինէր մարդկութեան՝
Կարծէք բախտին այցելութեան անարժան,
Իբր ըզպափար ի խորշ լերանց խորատոյզ
Յորմէ ի դող սրացեալ փախուստ առնու յոյս.
Ձի յայտն էւ ոչ կարեկիր ակն արկանել

Յոր արդ ջուհին ճեզ բայց զաւերս ցուցանել,
Իսկ մոռասցնին ըզհայրենիս իւրեանց փառք
Ձի ոչ էւս յայն տայք մեծարանս, ճվ օտարք.
Ձի դըշխոյին կորգեալ է քող ոսկեհուռ.

Յաւիտենից մէրկ կարծիցէք ըզգլուխ իւր.
Պիշ գակն յառէք. վեհադիտակն այն ճակատ
Գեռ էւս ըզհետս ունի բագին յուսանատ,
Ճակատն՝ որ խոյրս բառեակ ամաւ նետըզնետ,
Մի բան ըզմիւսըն փառագարդ յուսաւետ...
Ո՞հ, մինչ ազգաց դու բաշխէիր խոյրս էւ բարձ
Եւ խոյրաբարձ զըլուխս յարուս աշխարհաց,
Հայաստանն, ա՛յս ճակատագրեալ էր քեզ, մնայր...
Բախտ՝ դաշնակից հաւատարիմ քեզ յամայր
Ի պողոտայն փառաց՝ նենգեալ քեզ յանկարծ

Սրանայր՝ տըւեալ ոչ ողջոյն ոչ յոյս ի դարձ.

Ուանունդ՝ ոյր ջիբ բըւէր սահման էւ կամ վերջ՝

Il ne sait pas que la poussière que soulèvent ses pas
dédaigneux,

C'est la cendre des héros qui'ont ébranlé le monde,
Et qui, sur les débris des trônes des nations du nord,
Ont élevé jusqu'aux cieux le trône de l'Arménie ;

Il ne sait pas que c'est de là que tes rois, princes des
nations,
Envoyaient les monarques de leur choix, oracles de
l'Orient.

Ton nom, terreur de l'ennemi, était l'espoir de l'allié;
Il était chanté en accords sublimes sur la harpe du barde ;
Et aujourd'hui l'étranger, en se raillant, le prononce sans
respect ;

Et la harpe couverte d'un voile noir le soupire en pleu-
rant.

Mais vous, soyez bénis, mes nobles hôtes !
Soient bénis tous ceux qui aiment la pauvre Arménie !

La terre caressée par les premiers rayons nés du soleil,
Où la nature est toujours nouvelle et toujours belle,
Vous la croyez morte et changée en une tombe immobile ;
N'est-ce pas elle qui a été choisie pour être deux fois le
berceau de la vie ?

Cette terre où se réfugia la fortune de l'humanité,
Vous la croyez indigne d'être visitée par la fortune,
Comme un coin enseveli entre les gorges des monts,
D'où la lumière en tremblant s'échappe et s'enfuit ?
Pourquoi donc jeter des regards d'outrage et non de
pitié

Sur celle qui n'a plus à vous montrer que ses ruines ?
Quoi ! la gloire oublierait-elle sa patrie !
Parce qu'elle n'est plus respectée par vous ; ô étrangers !
Parce que le voile brodé d'or de la reine a été rejeté
de son front,

Croyez-vous que sa tête soit nue pour toujours ?
Regardez-la bien ! Ce front d'une si mâle beauté
Conserve encore les traces lumineuses du diadème ;
Ce front qui, l'une après l'autre, porta quatre couronnes
Toutes plus glorieuses et plus éclatantes l'une que l'autre.
Hélas ! quand tu donnais des diadèmes et des trônes,
Et des chefs couronnés aux nations,

Arménie ! était-ce donc là la destinée qui t'attendait ?
Le sort, ton allié fidèle pendant tant de siècles,
Dans les sentiers de la gloire, devait-il, te trahissant à
l'imprévu,
S'envoler, ne te laissant ni adieu ni aucun espoir de
retour ?

Et ton nom, qui semblait n'avoir ni limite ni fin,

Իբրեւ ըզբոց մի շիջաներ ի խար գեջ .
Ոչ, քոյին ոչ յայլ ինչ եղեն կեանք երկայն '
Երկարագոյն բայց զի զգայցես զմահոյ յապայն .

Զի զմեն մի քոյոյ անցեալ պատիւ եւ հրրճուանս

Դու քաւեսցես յայսբան արուստ եւ ճաղանս .
Զի զքոյոյ տեսցես փըղըեալ մական երկնատուր .
Իբր ըզղուշան մի երեոց առարուր .
Լայնածաւալ եւ ըզսանմանս քո փառաց

Տեսցես գերոյ դաշտ ուր մահ ըզբեաւ տարածեաց .
Մահ ի յոգիս, մահ ի սիրտ, մահ յամենուստ,

Անմահ ' անէծք լոկ, վին յոր կամք խորասույզ...

Բայց դուք օրհնեալ ասպընջականրոյ ազնւական,
Օրհնեալ որ սիրեք ըզհեզն Հայաստան :

Ասէր սիրելի. բայց սակայն սեր իմն է դայ
Թըղուտուրքինն զոր ի յօճան իւր կարդայ .
Եւ Հայաստան ' առուր տայ ձեզ գաղափար
Որոյ հազիւ ծընեալ ' ունի զայն խառար .
Ո՛հ, որ յերկար զոյստ ձըգեալ ունի մեր

Երբէք ի յոյս ոչ փարատի այս գիշեր...

Տեսցնար եւ մեր գէյս խոստացեալ բըղուտաց,
Մեր որ ջուտեմք բըղուտուրեան բայց ըզհաց...
Յարեւելից ցանց տարածի յաշխարհ յոյս,
Արփն յետ մըտից դարձեալ գէլիցն այցէ կոյս .

Արեւելից մեր հարագատ նախորդիք

Մեր յաղջամուղջ իսկ մինչեւ ցերբ դանդաղիմք .

Հրատն որ ի գլուխ Մասեաց վառեր բոցալիք

Եւ ոչ մի տարր ամփոփիցէ կենսակիր .
Ո՞չ մի կայծակն ' որ ոստնուցու նորարժարժ
Դարձեալ ըզսիրտըն ճըրղեմէ Հայկազանց,

Յորժամ ի դոյն շիջելափառ սեաւ մոխիր
Մերձեսցի մատն ըզնա այցել կենսաճիր .
Որ յանելիցն ի խառարէ առ ըզբոց,
Եւ սերմանեաց զայն անսահմանն ընդ միջոց,
Հայաստանեայց աշն այն իցէ միայն ուիշտ,

S'éteignit comme la flamme sur des herbes humides.
Mais ta vie ne fut-elle donc si longue
Que pour te faire mieux sentir ta mort plus longue dans
l'avenir?

Pour te faire expier davantage tous tes honneurs et
toutes tes joies passées,

Dans tant de pleurs et tant d'outrages?

Pour te faire voir ton sceptre, don des cieux, broyé

Comme un lis sous les pieds des bêtes sauvages?

Pour te montrer les frontières vastes et sans limite de
ta gloire,

Comme un champ où la mort a déployé ses ailes?

Mort dans les âmes, mort dans les cœurs, mort de
toutes parts.

Une immortelle malédiction seule nous reste, abime où
nous sommes perdus.

Mais vous, soyez bénis, ô mes nobles hôtes!

Soyez bénis, ô vous qui aimez la pauvre Arménie!

Oui, vous l'aimez; mais cet amour

Le malheureux l'implore à son secours;

Et l'Arménie vous donne l'idée d'un jour à peine éclos

Qui disparaît voilé sous les ténèbres.

Hélas! l'obscurité, qui depuis si longtemps pèse sur notre
horizon,

Ne sera-t-elle pas bannie? ne sera-t-elle pas bannie par
la lumière, cette nuit affreuse!

Verrons-nous, enfin, le terme promis aux malheureux,

Nous, qui ne brisons que le pain du malheur?

C'est toujours de l'Orient que nous vient la lumière;

Le soleil après son départ revient encore visiter le
levant;

Et nous, les enfants privilégiés de l'Orient, les premiers
de ses fils;

Nous, jusques à quand devons-nous errer dans les
ténèbres?

Ce feu qui brûlait, avec ses brillantes flammes, sur les
sommets du Massis

Ne conserve-t-il plus aucun élément de vie?

L'étincelle, de nouveau ravivée,

Ne s'élancera-t-elle pas pour rallumer le cœur des
Arméniens?

Quand donc enfin de cette cendre noire et éteinte

S'approchera, pour la visiter, la main qui donne la vie;

La main, qui des ténèbres, a séparé la flamme

Pour la semer dans l'espace illimité?

Cette main n'est-elle avare que pour les Arméniens?

Թե լոկ արդեօք ի ցաւս առատ եւ ի վիշտ...

Բայց դուք օրհնեալ ասպրնջականք իմ պատուական,
Օրհնեալ որ սիրեքդ ըզնեզն Հայաստան :

Մի դուք, ճն, մի ոյց աչքդ ի լոյս պարարին

Իբրեւ ըզմարզ յառուս որ ոչ նրւագին,
Քառեակ դարուց զակընկալիսն, ճն գերկւոր,
Մի մեր սըրտից մի զայն բառնայք մըխիբար :

Բ.

Ողջնյն քեզ ճվ աստուածայինդ, ողջնյն լոյս,
Ոյր բաննք ըզքօղ յաջաց ներձեալ ծագե լոյս .

Ողջնյն որ զիմ շողաս բնարաւ դողդոջոտ
Ջերդ արուսեակ աւետաւոր զառաւօտ .
Էջ ճն ազգի միոջ յաղերս խոստանայ
Նորոյ առուս իմն արշալոյս գեղափայլ .
Բիբք որ յարտօսըր մըբագնեալ են խաւար՝
Ողջունեսցեն անձկաւ զայգոյղ նոր ըզվառ,
Իբք ըզնախնին զաստուածայար Եօրնարփի՝
ՅԱյրարատայ որ ետ աւետ աշխարհի.....

Տէր, քե բազուկդ յողորմութեան եւս նըզօր՝

Գարձեալ զլերամբ մեր սուրբ ըզնոր ցուցցե գօր,

Երդնումք զի քեզ զուխտից սեղան ամբարձցուք
Անդ՝ ուր լետ Ջուրցն նոտոսեցար անուշիւք .

Եւ ողջակեզ՝ ոչ խոյր այլ սիրտք վըշտամեռ՝

Որ ուի փորձոյդ բով ճկորուսին զկնիք բո, Տէր :

Բայց քե դեռ ոչ ճակատագիր մեր լըցաւ՝
Դեռ ոչ երկնից ճափ ողբքս եւ վիշտն ամբարձաւ,

Երդնումք Հայք ուխտ աղի՝ կընրեալ յաղի լաց,

ՅԱյրարատայ երդուեալ ի սարս արկղաբարձ,
Երդնումք ի նող՝ ուստի նախկին առաւ մարդ,
Եւ ուստ նախկին զարուսն ըզշնորհսն առեւ զվարդ .

Ի նող՝ որ գնարք մեր ամփոփե սուրբ զոսկերս —

Ակօսք՝ ուստի զկենդանութիւն լուսամբ մերս, —

Ou ne s'ouvre-t-elle libérale que pour leur donner des
douleurs et des tourments

Mais vous, soyez bénis, ô mes hôtes vénérés!
Bénis soient ceux qui aiment la pauvre Arménie!

Vous, enfants de l'Europe, dont les regards nagent dans
la lumière,

Comme la prairie nage dans les ruisseaux qui la baignent,
Ah! cet espoir si long de quatre siècles,
Ne nous l'enlevez pas! n'enlevez pas cette consolation
à nos cœurs!

II.

Salut! espoir! espoir divin, salut!
Toi dont la lumière apparaît en déchirant le voile épais
des yeux.

Salut! toi qui resplendis sur ma harpe tremblante,
Comme l'étoile du matin qui prédit le soleil,
Ah! descends aux prières de toute une nation
Pour lui promettre l'aube brillante d'un jour nouveau!
Les paupières noyées de pleurs
Salueront avidement la nouvelle naissance de ton aurore,
Comme cet arc aux sept couleurs décrit par Dieu,
Qui, des sommets de l'Ararat, apporta le pardon et
l'espoir au monde.

Seigneur! si ton bras si puissant, même dans la miséri-
corde,
Fait luire pour nous sur notre sainte montagné un jour
nouveau;

Nous jurons de t'élever l'autel des vœux,
Au lieu d'où après le déluge s'exhalèrent vers ton trône
de suaves parfums :

De t'offrir, pour holocauste, non des brebis, mais nos
cœurs immolés dans les tourments ;

Nos cœurs qui, même dans le feu tentateur des dou-
leurs, n'ont pas perdu la marque de ton sceau.

Mais si notre destinée n'est pas encore accomplie,
Si nos lamentations et nos souffrances ne sont pas encore
montées jusqu'aux cieux,

Nous jurons, nous Arméniens, le serment de sel, scellé
de nos larmes amères ;

Nous jurons par les hauteurs du mont qui porta l'arche ;
Nous jurons par la terre dont l'homme fut pétri,

Et qui donna ses grâces et ses roses au premier prin-
temps,

Par la terre qui recueillit les saints ossements de nos
pères,

Sillons d'où nous espérons la vie ;

Երդնումք յո ղեհ եւ անկցի Հայն ի բախտե՛

Հիմայայայ սարս, յԱլպս, ի Սեն, յԱփրիկէ,

Մի գժառանգեայն ի հարց անտի մոռասցի
Զագըրարար սեր ի յատակն հայրենի .

Մի ըզփառացն առարս, մի գոօն տարեկանս՝
Յոր հարց մեր սիրտք բաբախեցին ի հըրճուանս .

Եւ գաղեսից մի՛ յոր արկին աջաց գուխս
Մըկըբտութիւն՝ իւ լըւացին ըզմեր գուխս .

Մի գօրն՝ որ գմեզ ի մօրե հար վըտարակ

Ո՛ր զիտե ցնր վայր եւ ցն ճիգ ժամանակ .

Ու ի մենջ՝ նըժղենս արար յաշխարհս ամենայն,
Նըժղենս ուստ քեզ քեղառնամք մանր Հայաստան ...

Բայց դուք օրհնեայաս ընչակաճըր իմ պատուական,
Օրհնեայ որ սիրեն ըզնեզն Հայաստան :

Լըւայ ուստեր . Հրեից այդ ազգ նըմանի .

Յանեայ ցըրուեայ յո եւ շահուն յոյս տանի ...

Անգութք . դուք զի գըրջուատութիւն եւ գոճիր,

Զանեծս եւ գնեծս ի նոյն ղընեք մի կըշիւ .

Իբրեւ գեղբարսն Յուդայ եւ Հայն դատապարտ՝

Որ գըրօշ Խաչին լըւաց յարիւն իւր անպարտ,

Ոյր բազ՝ նախկին եկաց վըսեմ պատուանդան

Յոր աստուածեանն յետ Գողգորայ էլ նըշան :

Ա՛հ, գմեր անգեա յերուք ըզփառս եւ ըզվեպս,

Ուրացարուք գրաջս, յունն հարեք յերաշխեպս,

Մոռացարուք գերկիր ծընող մարդկութեան,

Զերդ ապաշնորհն որդի գարգանդ մայրական,

Այլ գեր բողեք զի ընդ լըբմանն ըստուերաւ .

Հանգչիմք գերդ ծառ յերկիր գոր մարդ ոչ ծանեաւ,

Աճե, եւ վեհ ղիտակ յերկին ամբառնայ,

Զի անյագուրդ ոչ մերճեցան ճեռք ի նայ :

Այն, յաժիմք գուխ խոնարհեայ ակընկոր ,

Եւ հարցանեմք . « Ո՞ր արփ տայ յոյս մեզ այսօր . »

Բայց ոչ քե մեր վատ շահ բայիցն է լուցկիր՝

Այլ աղետք մեր, անհնա ոյց գոն ՀԱՅՐԵՆԻՔ .

Որ գմեզ պանդուխտս սունեն յաշխարհս ամենայն,

Պանդուխտքե դարձ ուիբնիկն առնեմք Հայաստան .

Nous jurons que, partout où l'Arménien sera jeté par
le hasard,

Sur les rudes flancs de l'Himalaya ou des Alpes, près
de la Seine ou dans l'Afrique,

Il n'oubliera jamais l'héritage de ses ancêtres,
L'amour ennoblissant de la patrie;

Ni les jours de gloire, ni les jours de ces fêtes,
Où bondirent de joie les cœurs de nos pères;

Ni les jours de malheur où ils répandirent des pleurs,
Baptême dont ils lavèrent nos têtes;

Ni ce jour qui nous frappa et nous arracha du sein de
notre mère,

Pour nous disperser dans combien de lieux, et qui sait
pour combien de temps!

Ce jour qui nous a faits pèlerins par le monde entier,
Pèlerins, même quand nous retournons vers toi, Arménie,
notre mère.

Mais vous, soyez bénis, mes hôtes vénérés!
Bénis soient ceux qui aiment la pauvre Arménie.

J'ai entendu dire : Cette nation est semblable au peuple
hébreu,

Dispersé partout où l'intérêt l'attire.
Cruels! Pourquoi dans la même balance mettre le
malheur et le crime,

La malédiction et les soupirs?
L'Arménien réprouvé comme les frères de Judas!

L'Arménien qui, de son sang, lava l'étendard du Christ!
L'Arménien dont la couronne fut le premier piédestal ,

Piédestal sublime, d'où s'éleva le signe de vie après
Golgotha!...

Ah! ignorez nos histoires et nos gloires ;
Niez nos héros ; foulez aux pieds toutes nos plaies ;

Oubliez la terre qui donna naissance à l'humanité,
Comme un fils ingrat oublierait le sein maternel!

Mais au moins laissez-nous dans les ombres de l'oubli,
Comme un arbre dans les savanes inconnues à l'homme ;

Il croît et élève vers les cieus son front majestueux
Dont ne s'approche aucune main avide.

Oui, nous errons la tête baissée vers la terre,
Et nous demandons quel soleil aujourd'hui nous luira ;

Mais ce n'est pas le vil intérêt qui guide nos pas,
Ce sont nos malheurs, incompréhensibles à quiconque a

une PATRIE ,
Qui font de nous des pèlerins sur toute la surface du
monde,

Pèlerins, même quand nous retournons vers toi, ô
Arménie notre héritage !

Բայց դուք օրհնեալասպընջականք իմ պատուական,
 Օրհնեալ ուրր սիրեն բզնեզն Հայաստան :
 Եւ հեծեցի, եւ գընային արտասուք .
 Եւ չասացին. « Զի բերրողին այսբան սուգ :

Սակայն ի գնւք. ի գուր աղէտք մարտին,
 Սուր, բըռնութիւն եւ բըշնամանք օտարին...
 Աւանիկ չիք երկիր, չիք կայս հանգըստեան,
 Եւ ճչ անդորր յուսամք ունէյ մեզ տապան.

Բայց ե մեր է՝ որպէս ի Յոբ՝ ինչ մի լոկ

Ում չիք հրաման զի կորգեսցէ եւ ոչ ոք .
 Անուն մի սուրբ, ժառանգութիւն մեր միակ,
 Զոր ոչ աղէտք, ոչ կապանք, ճչ ժամանակ
 Բառնայ ի մենջ ոչ բաւեսցեն յաւիտեան,

Ո՛չ, ոչ, մինչչեւ կորգեալ սըրտիցս հայկական.

Անուն մի վեհ, որ զի կապտեալ մեր եւ գանձ՝

Դեռ ճոխ բըւիմք մինչեւ չունէյ յոք նախանձ.

Անուն մի քաղցր, որ զմեր գանցեալ փառս եւ կիրս

Սեր, զիդձս ունի, գակընկալիս եւ բզմիրս.

Որ ի ցըրուեալ բազմահազար սիրտս իսփիւռ՝
 Ունի բզգանգ իմն անբարգման զգացմանց բիւր .
 Անուն որ գնարսըն մեր վառեր նահատակ
 Ի վեհ հանդէս յաղթանակաց յաղթանակ .
 Զոր՝ առաջինք մեր գոչեցին անձկալրեաց
 Երբ բարշ ընդ դրունս վարէին քաղցր հայրենեաց.

Զոր՝ ուսուցին յարտոսն երկնից ամենայն .
 Զոր՝ հեծեցին յօր սեաւ մերոյս ծընընդեան .

Յո գմեզ ի գիրկսն առեալ լայով վարժեցին,

Դողդոջ մատամբ ցուցանելով սուր Աղին.

Եւ ի վերջին շունջ՝ ի ցաւոց յետին պահ

Ըզդեման յայն մարգ ուղղեալ յոր քաղցր էր եւ մահ՝

Ո՛հ Հայաստան, Հայաստան
 Կողկողեցին եւ մեռան :

Mais vous, soyez bénis, ó mes nobles hôtes !
 Bénis soient ceux qui aiment la pauvre Arménie.
 Et j'ai soupiré et mes pleurs ont coulé,
 Et ils ne disaient plus : Pourquoi ce grand deuil du poète ?

Mais en vain, combattent contre nous et nos infortunes
 Et l'épée, et l'oppression et l'opprobre de l'étranger.
 Nous n'avons plus de patrie; nous n'avons plus un lieu
 de repos;
 Nos ossements ne peuvent même pas espérer la paix
 du tombeau;

Mais il est, oui, il est en nous une seule chose comme
 en Job,

Une chose qu'il n'est permis à personne de nous arracher :
 Un nom saint, notre seul héritage,
 Dont ni les malheurs, ni les chaînes, ni le temps,
 Dans l'éternité des siècles, ne pourront jamais nous
 dépouiller;

Non, jamais, tant qu'ils ne nous auront pas enlevé notre
 cœur arménien.

Un nom, richesse immense, qui à nous privés de tous
 nos trésors,

Nous semble une fortune suffisante pour n'avoir à porter
 envie à personne;

Un doux nom qui comprend toutes nos souffrances et
 toutes nos gloires,

Et les dons de la nature, et l'amour et les vœux et les
 espérances;

Qui, dans des milliers de cœurs vivant partout,
 Trouve un écho de mille sentiments intraduisibles;

Nom qui, de triomphe en triomphe, guidait nos aïeux,
 Nobles champions, dans tant d'actions sublimes;

Nom, que nos pères ont invoqué ardemment,
 Quand, bannis, ils furent trainés loin des portes de la
 douce patrie;

Nom, que dans leur exil, ils apprirent à tous les cieux,
 Nom qu'ils soupirèrent au sombre jour de notre
 naissance;

Qu'ils nous apprirent en pleurant, en nous soulevant
 dans leurs bras,

Et en nous montrant de leurs doigts tremblants où était
 Éden;

Nom qu'au dernier soupir, au dernier moment des
 douleurs,

En dirigeant leurs regards vers ces saints lieux où la
 mort même était douce :

O Arménie ! Arménie !
 Ils redirent et moururent.

Զրեզամփոփեալ մեր սրբբազան ով շունջ հարց,
Զրեզ սիրտքս հնչեն, շրթուք կրկնեն մշտարծարժ

Ո՛հ Հայաստան, Հայաստան...

Եւ ուխտ Վոլկայ, Գանգես, Ուրալ եւ ալիք,

Վոսթոք եւ Սեն... ընդ մեզ հեծեն ցաւալիք

Ո՛հ Հայաստան, Հայաստան...

Եւ հեծեացեն ընդ մեզ, աւանդ, յաւիտեան...

Յոգոց հանի, ի դող մատանցս անկաւ քնար,

Եւ յարտասուացս ինչ ոչ տեսի յայն խաւար,
Բայց հառաջմանցս ողբակից հեշտ լըւայ ձայն,

Ո՛հ Հայաստան, Հայաստան :

ԽՈՐԷՆ Վ. ԳԱՆՅԱՅԵԱՆ.

Մեր գաղղիացի ընթերցողացմէ շատեր շատ
անգամ աղաչեցին որ հայ բնագրին բարգմա-
նութիւնն ալ դնեմք, որով իրենք ալ կարենան
մեր բանաստեղծութեանը գաղափար մը ունե-
նալ: Այս անգամ իրենց խնդիրքը կատարեմք,
խոստանալով որ երբեմն երբեմն բնագրին դի-
մացը բարգմանութիւնն ալ դնեմք, որուն մի-
միայն արդիւնքը՝ երկու լեզուաց ոգւոյն տա-
նելու ջանի հաւատարմութիւնը պիտի ըլլայ:

ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅՈՑ

*Թուղթ Վահանայ Արշարունոյ, Տեսան Միքայ-
ջելի Վ. Չամչեան, Միսիքարեան Վենեկոյ.
(Շարայարութիւն. Տես. Գ. Տարի. էջ 242.)*

Եկոր ստոնք ամենը մեկդի բողոք, այդ մար-
դուն մեկ հարցում մը ընեմ. (աճապա) եղեր է
ժամանակ որ Հռոմայու Սուրբ ժողովը զՀայոց
եկեղեցին ուղղափառ (տեյի) ճանչցեր է: Պիտի
դառնայ իր գրածին պէս ըսէ (քի). « (Պէլի), շատ
« ժամանակ այդպէս ճանչցեր է, (լաքին) Ֆլո-
« բենցայու ժողովքէն (պերի), որ 419 տարի է,
« այդ ճանաչումը չունի, (գերե) այսպէս կըզրէ:
« Մինչեւ հիմա Հայոց կողմանէ ինչ յայտարար-
« ութիւն կամ սեր միարանութեան ցրցուցին
« Հռոմայու արողին. ոչ մեկ եպիսկոպոս մը, ոչ

Souffle sacré de nos pères, nous t'avons recueilli;
Nos cœurs retentissent d'amers soupirs et nos lèvres
avidés t'invoquent :

O Arménie! Arménie!

Et les torrents du Volga, du Gange, de l'Oural et les
flots des océans,

Le Bosphore et la Seine..... gémissent avec nous de
douleur :

O Arménie! Arménie!

Et ils gémiront avec nous, hélas! éternellement....

J'ai soupiré et ma harpe s'est échappée de mes mains
tremblantes;

Mes yeux se sont voilés sous des torrents de pleurs;
Mais à mes sanglots j'ai entendu de douces voix répondre :

O Arménie! Arménie!

CORÈNE V. CALFA.

Plusieurs de nos lecteurs français nous ont
souvent prié de publier, avec le texte arménien,
une traduction qui leur permit d'avoir une idée
de notre poésie. Nous nous conformons aujour-
d'hui à ce désir. De temps à autre nous donne-
rons ainsi en regard du texte une traduction
française dont tout le mérite sera d'être aussi
exacte, aussi littérale que possible, en égard au
génie des deux langues.

L'ÉGLISE ARMÉNIENNE.

*Lettre intitulée Vahan Archarouni,
parle R. P. Tchamitchian, Mékhitariste de Venise.
(Suite. Voir 3me année, page 242.)*

Allons! laissons tout cela de côté, et je vais
adresser à cet homme une question: Y a-t-il
jamais eu un temps où Rome ait reconnu comme
orthodoxe l'Église arménienne? Il me répondra,
comme dans ses écrits: « Oui, longtemps Rome
« l'a considérée comme telle, et c'est là l'opinion
« qu'elle en avait encore il y a quatre cent dix-
« neuf ans, lors du concile de Florence; car voici
« ce qu'il dit à ce sujet: Depuis lors jusqu'à
« aujourd'hui, quelle preuve de leur affection,
« quel témoignage de leur union les Arméniens